
Školné jako první chod

Školné jako první chod

Mladá fronta DNES, 9.6.2010, rubrika: Názory, strana: 8, autor: Tomáš Zahradníček

Ptám se každého kolem, ale nikdo mi neumí vysvětlit, co znamenají výsledky voleb pro české vysoké školství. Včera se strany rodící se koalice shodovaly na školném, až se snad skoro shodly. Co bylo dvacet roků ve vzduchu, se tedy podle očekávání rychle zhmotňuje. Dobrá. Ale jinak?

Čtení programů stran očekávané koalice nepomáhá, řekly toho až nápadně málo. Těžko rozhodnout, zda to bylo tím, že se o školství málo zajímají, nebo jestli uvnitř stran nepanuje názorová shoda. Zdá se mi pravděpodobnější druhá verze. Názorové skupiny se tu jen částečně kryjí se stranickým rozvrstvením. Pro osud školství není ani tak důležité, z které strany bude ministr, ale kdo konkrétně jím bude a jakým týmem se obklopí.

Školné poutalo a poutá největší pozornost, snad až přílišnou. I když je to vlastně jen účetní operace, která přenesení část nákladů na vysoké školství bezprostředněji na rodiny, které zrovna využívají jeho služeb.

Když se o školném začalo po listopadu 1989 poprvé hovořit, byl jsem jako student nadšeně pro. Představoval jsem si, že by školným mohli studenti získat do rukou páku, jíž by si na vyučujících vynutili lepší pracovní morálku a ohleduplnější zacházení. Čtu dnes v novinách příspěvky studentů, kteří uvažují podobně. Hovoří skoro stejnými slovy, jaká jsem napsal před osmnácti lety do Respektu, kde jsem suverénně tvrdil, že „školné se může stát požehnáním“.

Houbeles, odpovídám si na to dneska sám. Až se skoro stydím, že byl člověk tak pitomý, že si mohl jenom na chvíli myslet, že peníze kudy tečou, tudy prostředím automaticky zlepšují a zušlechťují. Podle této logiky přece už dnes dávno neměly existovat restaurace, v nichž nechutné a ošizené jídlo znechuceně servíruje ofrněný personál. Jenomže jich je pořád víc než dost. Lidí je totiž na světě hodně, a když do takového podniku příště nepřijdete vy, přijde na vaše místo jiný trouba. Kultura práce a ekonomika spolu souvisí mnohem volněji, než si mladý janek představoval.

Tuplem ve školství bude školné souviset s kvalitou pouze okrajově. Lze předpokládat, že tlak od studentů bude směřovat ne na lepší kvalitu výuky, ale na hladší průchodnost školou.

Převažující zájem studentů, jak ho ve své většině nepokrytě dávají vyučujícím už dnes najevo, je rychle dospět k vytouženému závěrečnému razítku. Přičemž už dnes docela běžně omlouvají svou studijní nečinnost tím, že musí chodit do zaměstnání, aby si mohli pěstovat vysokoškolské studium jako vedlejší činnost, takže by je člověk vlastně neměl moc zdržovat.

Největší problém vysokého školství je podle mého v tom, že se po rozpadu starých, kasárenských neustavily žádné nové normy kultury práce a studia, podle nichž by se studenti i vyučující mohli bezpečněji orientovat. Případy, kdy učitelé vykazují odbornou činnost opisováním, školy obchodují s uznáváním pochybných titulů z ciziny a další vyložené ničemnosti, které se tu a tam dostávají na světlo světa, představují pouze to úplně nejhorší ze špatného, kvasí ze všeobecného zmatku.

Nárůst počtu studentů i další skokové změny způsobily, že na vysokých školách panuje chaos, z něhož se nerodí žádný nový řád. Nejlepší světové univerzity žijí z tradice a nepsaných pravidel, jež jsou společným dílem generací studentů a učitelů – a právě jejich osvojování tvoří nezanedbatelnou část tajemství, proč se jim stále daří lidi vzdělávat. České vysoké školy žijí z permanentní reformy a vypadají podle toho.

Školné v této nejdůležitější věci školních norem a kultury studia a výuky samo o sobě nic neřeší. Nebude mít kouzelnou moc proměňovat mizerné univerzitní obory v kvalitní a vyhaslé učitele v příkladné pedagogy. Je-li politické vyjednávání o něm konečně před cílem, je to dobře. Hlavně proto, abychom se dostali k dalším, důležitějším a obtížnějším bodům diskuse o vysokých školách.

Foto autor| Tomáš Zahradníček, historik a publicista